

ואמרו שלדעת רבן יוחנן בן זכאי הבדיקות כחקירות, וכל הכחשה בהן מבטלת העדות.
בפרטי דין הכחשה בבדיקות בידי ממונות, ע' לעיל ל-לא.

ב. שלשה עדים שאחד מהם אמר 'איני יודע' באחת מן החקירות; מבואר בגמרא שתלוי הדבר במחלוקת התנאים במכות, בהקש 'שנים עדים' ל'שלשה' — האם בטלה כל העדות (שכיון שאותו שאינו יודע אי אפשר להזימו, גם השנים האחרים אינם נעשים 'זוממים', שאין העדים נעשים 'זוממים' עד שיוזמו כולם) או מתקיימת העדות בשאר (שאינן מקישים שלשה לשנים לענין זה, וגם אם הוזמו השנים לבדם נעשים). ונחלקו רב ששת ורבא בפירוש סתם מתני', כמי היא הולכת.
רש"י (במשנה. וערש"ש) נקט כרב ששת שעדות כולם בטלה [ולפירושו כן הוא הדין בין לר' עקיבא בין לר' שמעון במכות ה], ואולם הרמב"ם (עדות ב,ג) ועוד פסקו כרבא, שהעדות מתקיימת בשאר.

דפים מא — מב

פ. א. עד כמה בחודש מברכים על הלבנה?

ב. מדוע יש לומר ברכת הלבנה מעומד?

א. אמר רבי אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: עד כמה מברכים על החדש — עד שתתמלא פגימתה. וכמה? אמר רבי יעקב בר אידי אמר רב יהודה: עד שבעה. נהרדעי אמרו: עד ט"ז [יש גורסים: טו. ויש דעה בירושלמי: עד י"ד].

נחלקו ראשונים על מסקנת ההלכה. ופסקו הפוסקים כנהדרעי. ודנו אם ט"ז' כמשמעו או הכוונה לאמצע הזמן שבין מולד למולד. וישנן דעות שאפילו ט"ז בכלל. והרבה חולקים. ועל פי הקבלה כתבו כמה מהפוסקים שאין לברך עד ז' לחדש.

ב. הואיל ואמר רבי יוחנן כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה (הזה זה לגורה שוה). וכן תנא דבי רבי ישמעאל: אילמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חדש וחדש (כלומר לא זכו אלא למצוה זו בלבד, שמקבלים בה פני שכינה) דיים — הלכך יש לאמרה מעומד (אביי).

דפים מ — מב

פז. אלו סטיות שבין דברי העדים בציון זמן המאורע, אינן פוסלות את העדות?

כל סטיה שיש לתלותה בטעות שכיחה של בני אדם, אינה פוסלת העדות. כגון [בזמנם] עד אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש (ושניהם מדברים על אותו יום בשבת) — עדותם קיימת, שאומרים זה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע [ורוב אנשים טועים בדבר. ע' להלן סט]. ודוקא עד רובו של חדש, אבל לאחר מכן — עדותם בטילה (כן מסרו בשם רבי יוחנן), שבמשך זמן זה אנו מניחים שכבר שמעו הכל על עיבור החדש.

זה אומר בשלשה בחדש וזה בחמשה — עדותם בטלה. (ואפילו דיברו שניהם על אותו יום בשבוע, הרי זה כ'חזור ומגיד' ואינם נאמנים. תוס').

אחד אומר בשתי שעות של היום ואחד אומר בשלש שעות — עדותם קיימת. (בזמנם שהיו מכוונים השעות

על פי החמה, ולא על פי השעון. תפארת ישראל). אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש — עדותם בטילה. רבי יהודה אומר: קיימת. אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע — עדותם בטילה, שבחמש חמה במזרח ובשבע במערב.

זה אומר סוף שלש וזה תחילת חמש; לרבא (פסחים יב) שאדם טועה בשתי שעות חסר משהו — עדותם קיימת. ומכל מקום כשסתמו אין שואלים אותם אם בתחילה או בסוף, שאין בודקים את העדות כדי לקיימה ולחייב מיתה (עפ"י תוס').

אחד אומר 'קודם הנץ החמה' ואחד אומר 'לאחר' או אפילו 'בתוך הנץ החמה' — עדותם בטילה (רב שימי בר אשי).

דוקא שציינו הנץ בדבריהם, אבל ציינו שעות, כגון זה אומר שתיים וזה שלש, אעפ"י ששעה שניה מתחלת קודם הנץ ושלישית לאחר הנץ — עדותם קיימת, שאין בני אדם בקיאים בשעות וסוברים ששעה שניה מתחלת אחר הנץ החמה (תוס').

דף מב

פח. עמדו הדיינים למנין בדיני נפשות, י"א מחייבים וי"א מזכים ואחד אינו יודע, או י"ב מחייבים וי"א מזכים — מה עושים?

י"א מזכים וי"א מחייבים ואחד אינו יודע, או י"ב מזכים וי"א מחייבים — יוסיפו שני דיינים. אם עדיין לא הוכרע [לחובה בשנים ולזכות באחד] — מוסיפים והולכים, עד שבעים ואחד. ל"ו מחייבים ול"ה מזכים — דנים אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מהמחייבים דברי המזכים. [או להפך, אחד מהמזכים יחזור בו ותהא הכרעה לחובה בשנים — שבשעת גמר דין המלמד זכות יכול לחזור וללמד חובה, כדלעיל לד]. לדברי רבי יוסי, כשם שאין מוסיפים על בית דין של ע"א כך אין מוסיפים על ב"ד של כ"ג. (ולרבי יוסי, כשאומר 'איני יודע' מחליפים אותו באחר. (עפ"י ראשונים).

לא הוכרע הדין — גדול שבדיינים אומר 'נודקן הדין'. לפי רב אחא בריה דרב איקא, משמעות אמירה זו שהדין קשה עלינו וצריך להמתין ולעייין בו. ורק בדיני נפשות אומרים כן, שבהם צריך עיון היטב, אבל לא בדיני ממונות. ולפי רב אשי, משמעות הכרזה זו הפוכה, לומר שהדין מוצה עד תום ושוב אין צריך לדקדק בו. ודוקא בדיני ממונות אומרים כן, אבל בדיני נפשות אף משגמרוהו אם ידקדק האחד וימצא לו זכות — מחזירים את הדין.

עדים זוממים שחייבו מיתה ונידונים; י"ב דיינים אומרים הרי זו הזמה וי"א אומרים אינה הזמה — נראה להוכיח מדברי התוס' (ג): שהגידון נפטר ממיתה. ויש להסתפק כשי"ב אומרים שאינה הזמה וי"א אומרים הזמה (עפ"י אור שמת סנהדרין ח, א).

פרק ששי 'נגמר הדין'; דפים מב — מג

פט. איזהו מקומן של הדברים / הפעולות דלהלן:

א. בית הסקילה.

ב. שריפת פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור.

רלב